

JAARVERSLAG 2013

INHOUD

Voorwoord gedeputeerde Franky De Block	3
Headlines 2013	4
Kust	10
Leiestreek	14
Westhoek	17
Brugse Ommeland	20
Colofon en nuttige adressen	23

Op 5 december 2013 keurde de West-Vlaamse Provincieraad de nieuwe beheersovereenkomst met Westtoer goed voor de periode 2014-2018. Meteen staat Westtoer klaar om krachtadig en servicegericht het toerisme in West-Vlaanderen verder te ontwikkelen en te promoten. Ik dank hierbij de provincieraad en alle fracties voor het vertrouwen in ons provinciebedrijf Westtoer.

In 2014 gaat onze aandacht naar de herdenking van 100 jaar Eerste Wereldoorlog. Reeds in 2008 leverde Westtoer hiertoe een belangrijke bijdrage met een grote voorstudie voor de herdenking. Begin 2014 stellen we vast dat 3 van de 5 grote strategische projecten hun deuren al openden: het In Flanders Fields Museum, het bezoekerscentrum bij Lyssenthoek in Poperinge en de museumtuin in Zonnebeke. Binnenkort volgt de vernieuwde IJzertoren in Diksmuide en het bezoekerscentrum *Westfront Nieuwpoort* sluit in oktober 2014 het rijtje af, precies 100 jaar na de onderwaterzetting van de IJzervlakte.

In 2014 pakt Westtoer zelf uit met 2 nieuwe autoroutes, *Vrij Vaderland* en *Niemandsland*. In het kader van de fictiereeks *In Vlaamse Velden* lanceert Westtoer een inspiratiekaart met de opnamelocaties en 3 *In Vlaamse Velden*-fietsroutes, een fandag op 15 maart in Veurne en 20 speciale verblijfsarrangementen. Op communicatief vlak publiceert Westtoer WO I-pockets in het Engels en het Nederlands, een evenementenkalender en overzichtsfolders in het Frans en het Duits. De website flandersfields.be steekt in een nieuwe kleedje en begin februari zijn we aanwezig op het Vakantie-salon in Brussel. Dit alles in het kader van ethisch en meerstemmig herdenkingstoerisme, waarbij respect, gastheerschap, meerstemmigheid en de vredesboodschap centraal staan.

In 2014 buigen we ons ook over de toekomst van het kusttoerisme. Met het strategisch beleidsplan 2014-

2020 willen we extra impulsen geven aan het toerisme aan de Kust. Meer dan ooit moeten we in de komende jaren innoverende inspanningen doen om onze kust nog hipper en trendy te maken. Westtoer was in de voorbije jaren de drijvende kracht achter de vernieuwing van een aantal strandclubs: containers, barakken en bunkers verdwenen van de stranden en er kwamen leuk uitzierende en architecturaal verantwoorde beachclubs in de plaats. Dit alles is maar een eerste stap. De vernieuwingsimpuls moet verder doorgetrokken worden naar andere infrastructuur op strand en dijk. Een hip en trendy kusttoerisme heeft nood aan sterke landmarks met toparchitectuur die een grote aantrekkingskracht op de binnenlandse maar ook op de buitenlandse toerist hebben. Westtoer ondersteunt uiteraard de evoluties in de private sector met de verdere uitrol van het Q-traject (kwaliteitszorg).

In de Leiestreek legt Westtoer in 2014 de nadruk op het Interreg-project *Leiestreek van bron tot monding*, de samenwerking met Rijsel en Doornik in het kader van het project Eurometropool en het WO I-project rond *De andere kant van het front*. Deze regio zet zijn inspanningen verder om de recreatieve mogelijkheden voor de eigen bevolking uit te breiden. Het ondersteunen van topattracties inzake het industrieel erfgoed met belangrijke sites zoals Transfo Zwevegem, Eperon d'Or in Izegem en het Vlasmuseum in Kortrijk staat eveneens op het programma.

Karaktervol genieten in het Groen, vlakbij Brugge en de Kust. Dit is het centrale thema voor het Brugse Ommeland. Genieten kan je bij uitstek in de vele authentieke restaurants, bistro's en cafés in de talrijke typische dorpjes en stadjes. Westtoer zal het Brugse Ommeland sterker in de markt zetten als dé fietsregio bij uitstek. Met het Bulskampveld werken we mee aan een landschapspark op Vlaams niveau. In 2014 vormen specifieke verhalen de rode draad zoals de *Zaak Dezutter* en de immigratie naar Amerika met de Red Star Line.

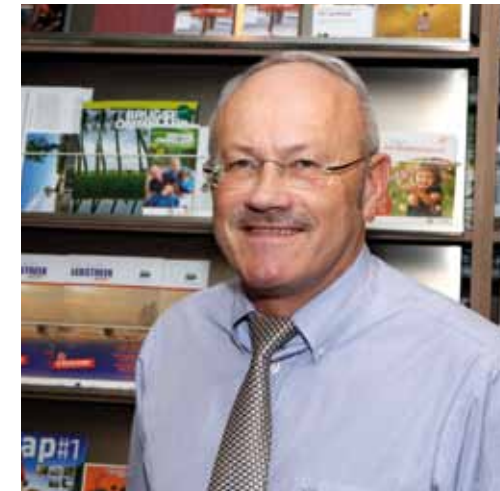
In 2014 legt de afdeling recreatie de basis voor de vernieuwing van de fietsnetwerken in 2016, de kwaliteitstrajecten voor private actoren worden uitgerold over heel de Provincie terwijl het kenniscentrum met regionale trendrapporten en specifieke onderzoeken instaat voor alle nodige cijfers en achtergrondgegevens.

Bij deze dank aan de Westtoer-medewerkers.

Aan allen een bijzonder succesvol toeristisch 2014!

Franky De Block,
Gedeputeerde voor toerisme

1. NIEUWE RAAD VAN BESTUUR

Op 19 maart 2013 vond de installatievergadering van de nieuwe Raad van Bestuur van Westtoer plaats. De mandaten werden als volgt verdeeld: Franky De Block is voorzitter, Jef Verschoore ondervoorzitter en Charlotte Castelein secretaris.

Charlotte Castelein, Lieven Verdonck, Carine De Jonghe, Claude Croes, Els Bonte, Herman Lodewyckx, Hilde Decler, Jef Verschoore, Franky De Block, Immanuel De Reuse, Annie Cool, Kristof Pillaert, Marleen Rogiers, Bart Boelens, Jurgen Vanlerberghe, Luc Abbeloos, Stefaan Gheysen, Magda Monballyu en Ilse Vanderhaeghe

2. CAMPAGNES WEST-VLAANDEREN

West-Vlinderen

De themacampagne *West-Vlinderen* promoot de combinatie van actie (fietsen of wandelen) en beleving. De campagne zet de recreatieve troeven van onze 4 regio's in de kijker. Rode draad is de gratis smartphone-applicatie *West-Vlinderen* met belevingsvolle fiets- en wandelroutes. In *De Zondag* liep 24 weken lang een ondersteunende campagne. *West-Vlinderen* kreeg ook aandacht in *Vlaanderen Vakantieland* en op *WTV-Focus*. De campagne kent een vervolg in 2014.

Iedereen Flandrien

In 2013 was het een eeuw geleden dat de eerste Ronde van Vlaanderen plaatsvond. Het project *100 jaar Flandriens* was een schot in de roos. Met *Iedereen Flandrien* zorgde Westtoer voor een uniek West-Vlaams initiatief in het kader van het Impulsprogramma *Ronde 100* van Toerisme

Vlaanderen. Vele Flandriens en helden van de Ronde zijn afkomstig uit het Brugse Ommeland en de Leiestreek, 2 regio's die een cruciale rol vertolken in de geschiedenis van de Ronde van Vlaanderen. Van maart tot september brachten tijdelijke tentoonstellingen in Bossuit, Harelbeke, Menen, Roeselare, Waregem, Welvelgem en Torhout de carrières van wiellegendes zoals Paul Deman, Briek Schotte en Gaston Rebry in beeld. Voor de *Ronde 100* zijn 6 Iedereen Flandrien fietsroutes uitgewerkt in Roeselare, Waregem, Bossuit, Tielt, Torhout en Gistel. De routes dompelen de fietsers onder in de wereld van de Flandriens. Sterke verhalen, Flandrienmemorabilia en rasechte wielercafés geven een extra dimensie aan de fietsroutes. De fietser kan met een gratis mobiele app zijn eigen route rond het gewenste Flandrienthema (koersfietsen, loon, kleding...) uitstippelen. De routes en foto's van fietsers zijn beschikbaar op iedereenflandrien.be. De route kon ook gevolgd worden aan de hand van een knooppuntenfoldertje. De inrichting van de 6 startpunten werd voorbereid. Ze zullen begin 2014 uitgerust worden met opladers voor elektrische fietsen, Wi-Fi, een zitbank, een rood herkenningsbaken en een fotowand. Deze fotowand is een blijvende herinnering aan het jubileumjaar. Met *Iedereen Flandrien* heeft Westtoer de fietstroeven van het Brugse Ommeland en de Leiestreek voluit in de kijker geplaatst. In samenwerking met de *Krant van West-Vlaanderen* werd een magazine uitgegeven met straffe verhalen van West-Vlaamse Flandriens en een overzicht van de 6 fietsroutes. Ook Vlaanderen Vakantieland besteedde ruime aandacht aan het project.

Voor de inhoudelijke uitwerking werkte Westtoer nauw samen met het Wielermuseum (WieMu) in Roeselare. Het ontwerp voor de startpunten is van de hand van Schöning Studio en Sien stond in voor de realisatie van de belevingselementen. De website iedereenflandrien.be helpt fietsers en niet-fietsers op weg met een overzicht van de routes en tentoonstellingen, maar ook met logiesarrangementen.

Het Lekkere Westen

Met *Het Lekkere Westen* presenteerde Westtoer een origineel concept voor een weekendje weg in het najaar. West-Vlaamse chefs brachten de regio's en Brugge in beeld. Westtoer en Horeca West-Vlaanderen selecteerden 64 chefs uit de Westhoek, de Kust, de Leiestreek, het Brugse Ommeland en Brugge. Zij vertelden

over hun passie, hun voorliefde voor lokale hoeve- en streekproducten, hun favoriete logeeraadresjes ... en profileerden zich als échte ambassadeurs van hun regio. Geïnteresseerden vinden alle nuttige informatie op hetlekkerewesten.be. Het initiatief kreeg ruime weerklank in een kleurrijk magazine en diverse nieuwsbrieven, in *Vlaanderen Vakantieland* en op *Radio2*.

Vlaanderen Lekker Land

In het najaar stond de actie *Jong Keukengeweld* op het programma. Heel wat geselecteerde chefs kwamen uit West-Vlaanderen. Nog maar eens een bewijs dat West-Vlaanderen dé culinaire Provincie bij uitstek is. Enkele jonge West-Vlaamse chefs mochten onze gastronomie trouwens in het buitenland promoten, o.a. in Milaan en Parijs.

Media

Westtoer oogstte in binnen- en buitenland ruime media-aandacht voor de 4 West-Vlaamse regio's. We verstuurden ruim 50 persberichten en informeerden de media in een 20-tal persconferenties over onze nieuwigheden. Met mediaworkshops, suggesties voor bijdragen en persbezoeken informeerde en inspireerde Westtoer een brede doelgroep consumenten. We waren meerdere keren partner van *Vlaanderen Vakantieland* voor televisiereportages over onze regio's. In het binnenland realiseerde Westtoer gratis publiciteit ter waarde van circa 3 miljoen euro.

Opname Vlaanderen Vakantieland

Ondersteuning (logies)sector

Ook in 2013 ondersteunde Westtoer logiesuitbaters in de Provincie met het oog op een kwalitatieve en professionele toeristische logiessector. We waren het centrale aanspreekpunt voor ondernemers met vragen over de globale logiessector en de opstart van een kleinschalig logies in het bijzonder. Voor de verschillende acties werkten we nauw samen met de vzw *Logeren in Vlaanderen* (LIV). Westtoer had ook een groot aandeel in de promotiecampagne *Logeren in Vlaanderen Vakantieland*. We namen de werving, communicatie en administratieve afhandeling voor de West-Vlaamse adverteerders voor onze rekening en speelden een belangrijke rol in de vernieuwing van *Logeren in Vlaanderen Vakantieland 2013*. Dit boek en de website

logereninvlaanderen.be zijn het promotiekanaal bij uitstek voor het Vlaamse kleinschalige logies. Dit jaar tekenden 227 logiesuitbaters in voor de campagne. In opdracht van LIV werd in 2013 de Vakantiecheque opnieuw gelanceerd. Alle West-Vlaamse regio's kwamen minimaal één keer aan bod in het tv-programma *Vlaanderen Vakantieland*. Het boek *Logeren in Vlaanderen Vakantieland 2014* is in volle voorbereiding. We beogen een grotere omzet bij de geïnteresseerde consumenten. Daarom wordt de distributie bijgestuurd. Regionale en provinciale netwerkmomenten waren voor logiesuitbaters de gelegenheid tot kennis- en ervaringsuitwisseling: in het Brugse Ommeland waren er 2 fora voor kleinschalige logies, voor de toeristische actoren in de Leiestreek waren er thematische speeddates, de 3 groene regio's organiseerden een startavond en Westtoer organiseerde een provinciale studiedag voor het kleinschalige logies (zie ook blz. 9). Op een inspiratiedag voor groepen konden de organisatoren van dagtrips kennis maken met het aanbod van meer dan 50 standhouders. Dankzij het sectorplatform konden we een goed contact onderhouden met de verschillende sectororganisaties.

Websites

In 2013 kregen 6 websites van Westtoer een grondige facelift: westtoer.be, meetingkust.be, brugseommland.be, toerisme-leiestreek.be, dagtripsgroepen.be en fietsen-wandelen.be. Ze zijn opgebouwd volgens hetzelfde open source content management systeem (CMS). Dat maakt het eenvoudig om inhoud op verschillende websites tegelijk te publiceren. De eenvormige opmaak van de websites verhoogt voor de bezoeker de herkenbaarheid van o.a. de navigatie zodat hij er gemakkelijker zijn weg vindt. De websites zijn geoptimaliseerd voor Google zodat ze ook via de zoekmachines meer bezoekers genereren. Alle websites samen bereikten in 2013 meer dan een miljoen bezoekers.

3. VOORBEREIDING HERDENKING 100 JAAR GROOTE OORLOG

Het programma voor de herdenking van *100 jaar Grote Oorlog* in West-Vlaanderen krijgt alsmaar meer vorm. Westtoer stond, wat betreft infrastructuur, in voor de begeleiding, adviesverlening en opvolging van diverse projecten. Zo opende het vernieuwde Memorial Museum Passchendaele 1917 in Zonnebeke op 13 juli de deuren. Het museum werd heringericht en uitgebreid met een nieuwe vleugel en een museumtuin met loopgravenstelsel.

Het nieuwe digitale gidssysteem *Tubby's Story Tablets* rondde de werken in het Talbot House en in Poperinge af. De bezoeken van het vernieuwde In Flanders Fields Museum (IFFM) in Ieper overtroffen alle verwachtingen. De groepsreservaties die in 2013 gemaakt zijn, beloven dat 2014 een absoluut topjaar wordt.

Westtoer ontwikkelt 6 nieuwe WO I-autoroutes die de verschillende sites in de Westhoek met elkaar verbinden. In 2013 zijn 3 van die routes officieel gelanceerd: de IJzerfront-, de Frontleven- en de Pionier-autoroute. De verkoop van de bijbehorende routeboekjes loopt heel goed.

Verder is de plaatsing van infobakens bij 30 belangrijke WO I-sites in West-Vlaanderen voorbereid. Het ontwerp en de afgeleide huisstijl zijn gerealiseerd en aan de steden en gemeenten bezorgd. Op communicatievlak werkte Westtoer nauw samen met Toerisme

Vlaanderen en voerde de acties uit het marketingplan *2014-2018 100 jaar Grote Oorlog* uit. Zo bestaat bijvoorbeeld de website *flandersfields.be* intussen in 3 talen (Nederlands, Engels en Frans), is er een meertalige WO I-evenementenfolder 2014-'15 voor de Westhoek gemaakt en wordt er gewerkt aan een WO I-vaarkaart. Westtoer startte in 2013 met de ontwikkeling van een reeks afgeleide producten in het kader van *In Vlaamse Velden*, een tv-reeks die *Eén* vanaf januari 2014 uitzendt naar aanleiding van de herdenkingsperiode. In november opende de grote thematentoonstelling *Oorlog en trauma* in het In Flanders Fields Museum in Ieper. Deze tentoonstelling is het eerste grote WO I-evenement aan de vooravond van de herdenkingsperiode 2014-2018. Tijdens de studiedag *Gonewest* op 17 september is het culturele evenementenprogramma van de Provincie West-Vlaanderen voor 2014 en deels voor 2015 voorgesteld. Verder werd het *netwerk van WO I-partners*, een WO I-opleidingstraject voor logies, restaurants, cafés en bezienswaardigheden in de Westhoek opgestart. Ten slotte zette Westtoer aan de hand van 7 principes het kader uit voor ethisch en meerstemmig herdenkingstoerisme rond 100 jaar Grote Oorlog, ook wel *Toerisme+* genoemd. (zie ook blz. 18)

4. FIETSEN EN WANDELEN

Nieuwe recreatieve routes

Op 20 april is de *Drie kastelenwandelroute* ingewandeld. De 12 kilometer lange route toont de mooiste stukjes natuur en de kastelen van de Brugse elite in de domeinen Tillegem, Tudor, Beisbroek en Chartreuzinnenbos. (zie blz. 22). Op 6 oktober was het de beurt aan de *Brouckmolenwandelroute* (7 kilometer) tussen Beveren-IJzer en Stavele. Het pad loopt langs rustige plattelandswegen, graspaden en het jaagpad van de IJzer, waar je kan genieten van het waterrijke landschap van de IJzerbroeken (zie blz. 19). De vernieuwde

erfgoedwandelroute Duinbergen is op zaterdag 9 november geopend in het kader van Interreg IVa-project *Recreatie en Ecotoerisme in de Zwinstreek (REECZ)*. De wandelroute toont de liefhebber Duinbergens charmantste hoekjes. De route van 3,2 kilometer is bewegwijzerd met klinknagels. Centraal thema is het historisch erfgoed, meer bepaald de vele vrijstaande villa's in verschillende stijlen zoals Cottage en Art Deco. Ook de *erfgoedwandelroute Oostende* is in 2013 volledig vernieuwd. De route is 5,5 kilometer lang en neemt de wandelaar mee op stap door het Oostende van Leopold II en langs de getuigen van 200 jaar toerisme in de badstad. Op 3 december huldigde Westtoer, het Agentschap voor Natuur en Bos, *TreinTram-Bus en Licht en Liefde de Groene Halte+ Zwinduinen en -polders* in, een wandelroute op maat van blinden en slechtzienden. Westtoer plaatste braillebordjes en een bronzen maquette die de landschappelijke elementen in de Zwinstreek voorstelt.

6 wandelnetwerken in project MIRRA

Op 14 juni 2013 werd het Interreg IVa-project *Maken en Investeren in Recreatieve Routenetwerken met Aandacht voor de Grensstreek* (MIRRA) plechtig afgesloten in Wautou. Het project liep van 2008 tot eind juni 2013. Westtoer, Toerisme Oost-Vlaanderen, Conseil Général du Nord en ADRT Nord Tourisme blikken terug op een succesvol project met de opening van 6 wandelnetwerken, waarvan er 4 grensoverschrijdend zijn: Heuvelland en Westkust (2011), IJzervallei en Hoppeland (2013). Om

het de recreant nog makkelijker te maken, is er een grensoverschrijdende wandelnetwerkplanner gelanceerd. Ter promotie van de wandelnetwerken trokken de partners naar beurzen in Brussel, Lille, Amsterdam en Mechelen en gaven ze een toeristisch-recreatieve kaart en het wandelmagazine Wandelweg uit.

Investeren in fietsen met I3VT

17 mei betekende de lancering van het Interreg Iva-project *Itinéraires Véloroutes Voies Vertes* (I3VT) in het Franse Etaples. 3 Vlaamse en 8 Franse partners uit 5 verschillende departementen werken samen aan de verbetering en de ontwikkeling van het grensoverschrijdende fietsnetwerk. Westtoer investeerde in een nieuw ontwerp voor fietsinrijpunten en zorgde in augustus voor de aanbesteding van 4 inrijpunten in Gistel, Torhout, Tielt en Avelgem, te plaatsen in het voorjaar van 2014. In de loop van 2014 komen er nog 2 andere inrijpunten bij. Samen met Toerisme Oost-Vlaanderen en de Franse partners werd in 2013 de aftrap gegeven voor een grensoverschrijdend fietsonderzoek. Westtoer is trekker van dit onderzoek.

Rustplaatsen langs de Frontzate

In opdracht van de Provincie West-Vlaanderen ontwikkelde studie bureau Technum de huisstijl voor de herinrichting van de provinciale groene assen. Deze huisstijl bevat een ontwerp voor rustpunten: multifunctioneel zitmeubilair bestaande uit witte betonnen prefabelementen met een tafelkleedmotief, een metalen paal met windhaan en 4 fietsparkeerplaatsen. In het kader van het Interreg Iva-project MIRRA financierde en plaatste Westtoer in 2013 2 fietsrustpunten langs de groene as de Frontzate in Pervijze en Nieuwpoort (Koolhofput).

Peter- en meterwerking

Al meer dan 10 jaar doet Westtoer een beroep op ruim 600 vrijwilligers voor de controle van de recreatieve routes en de fiets- en wandelnetwerken. Deze meters en peters werden op 27 februari en op 13 maart uitge-

nodigd voor een receptie in het provinciehuis Boeverbos. Elk jaar zetten we een groep in de bloemetjes. Dit jaar waren de meters en peters van de fietsnetwerken de gelukkigen. Op zondag 29 september verzamelden zij in Avelgem voor een ontbijt, een fietstocht en een lunch.

5. NIEUW REGLEMENT TOERISTISCHE IMPULSEN

In het kader van het *Reglement Toeristische Impulsen van de Provincie West-Vlaanderen* gaf de deputatie in 2013 een toelage aan 12 waardevolle projecten. Hiermee wil ze een belangrijke impuls geven aan de toeristische sector in de verschillende West-Vlaamse toeristische regio's. Westtoer begeleidde de projectaanvragen en bereidde de adviescommissies voor. Vanaf 2014 is een nieuw reglement van kracht. Samen met de Provincie vernieuwde Westtoer het reglement, waardoor het nog beter inspelt op de noden van de West-Vlaamse toeristische sector. Westtoer begeleidde ook heel wat gemeenten en privé-investeerders bij het indienen van een subsidiedossier in het kader van de Impulsprogramma's Kust en Vlaamse Regio's.

6. FEITEN EN CIJFERS TOERISME WEST-VLAANDEREN

Inventarisatie van het logiesaanbod

Jaarlijks brengt het Kenniscentrum van Westtoer het volledige West-Vlaamse logiesaanbod in kaart. Via de WIN-databank vroeg ze bij ongeveer 1.800 logiesaanbieders statistische en consumentgerichte informatie

op. Websites van Westtoer die logies promoten maken gebruik van deze up-to-date informatie. Deze data zijn eveneens verwerkt en opgenomen in de regionale trendrapporten en in de trendrapporten voor logies op Vlaams niveau.

Regionale trendrapporten

Sinds 2008 publiceert Westtoer voor elke regio een trendrapport over de toeristische en recreatieve ontwikkelingen. De rapporten behandelen de vijfjaarlijkse evolutie (2007-2012) van het aanbod, de vraag en het socio-economische belang van toerisme. Ze zijn beschikbaar op westtoer.be/kenniscentrum. Westtoer vergelijkt voor elke regio de cijfers met die van 2002 om zo trends op langere termijn vast te stellen.

West-Vlaanderen in cijfers

De brochure *Kerncijfers Toerisme West-Vlaanderen* bevat heel wat cijfers over toerisme en recreatie in West-Vlaanderen in 2012. Daaruit blijkt dat toerisme een belangrijke sector is voor onze Provincie. Er zijn 625.000 bedden voor toeristen. Er bleven ongeveer 7,4 miljoen toeristen overnachten, waarvan 5,6 miljoen één of meerdere nachten aan de Kust. In totaal tel- den we 34,6 miljoen overnachtingen in West-Vlaanderen. We schatten het aantal recreatieve dagtoeristen in West-Vlaanderen voor 2012 op ongeveer 24,9 miljoen, waarvan 17 miljoen aan de Kust. In totaal spendeerden de toeristen 3,5 miljard euro tijdens hun bezoek en zorgden ze voor nagenoeg 52.000 banen (directe en indirecte tewerkstelling).

Kerncijfers Toerisme West-Vlaanderen 2012

Toeristisch onderzoek in grensoverschrijdende regio's

Naar aanleiding van de herdenking van 100 jaar WO I lanceerde Westtoer binnen het Europese Interreg IVa-project *Great War* een nulmeting van het WO I-toerisme in de Westhoek (zie blz. 18). In de Westhoek en het Département du Nord verleenden 10 streekmusea hun medewerking aan een onderzoek van Westtoer voor het Europese project *Vlamuse* (Frankrijk-Wallonië-Vlaanderen). De 10 streekmusea ontvingen een referentiekader-rapport dat de resultaten van hun eigen museum vergelijkt met die van de andere deelnemers (zie blz. 19). Binnen het Europese project *Itinéraires Véloroutes Voies Vertes (I3VT)* wisselt Westtoer de onderzoeksmethodologie voor fietsers op een fietsnetwerk uit met de Franse partners uit de Nord, Picardie, Aisne, Somme en Pas-de-Calais. Daarnaast voert Westtoer een onderzoek uit bij de fietsers op het fietsnetwerk van de Leiestreek en een onderzoek naar het grensoverschrijdende fietsgedrag (zie blz. 16).

7. MEETINGINDUSTRIE

Meeting aan Zee

Westtoer lanceerde in 2013 *Meeting aan Zee*, een onderzoek dat het belang van de meetingindustrie aan de Kust in kaart brengt. Er is immers nood aan betrouwbare gegevens om deze vorm van toerisme beter in de markt te zetten. Het onderzoek omvat behalve een volledige aanbodinventarisatie ook een online bevraging bij meeting-, congres- en beursplanners die een activiteit aan de Kust georganiseerd hebben en een korte online bevraging van deelnemers aan deze activiteiten. Diepte-interviews bij belangrijke actoren geven een zicht op de positie van de Kust op de meetingmarkt. Ten slotte ontwikkelt Westtoer ook een monitoringsysteem met automatische feedback naar de deelnemende aanbieders. Zo kunnen we de vraag

naar meetingactiviteiten aan de Kust continu opvolgen. Het onderzoek wordt mee gefinancierd door Toerisme Vlaanderen in het kader van het Impulsprogramma Kust.

Promotie MICE-industrie

Westtoer ondersteunt de promotie van de MICE-industrie in Brugge en Zuid-West-Vlaanderen door samen te werken met de vzw's Meeting in Brugge en XIM. In afwachting van de resultaten van de studie *Meeting aan Zee* zijn voor de Kust geen specifieke MICE-campagnes ontwikkeld.

8. VORMING EN PROFESSIONALISERING

Vormingssessies

Vorig jaar organiseerde Westtoer 2 gratis vormingssessies voor de gemeenten en de sectorvertegenwoordigers. Midden februari volgden een 30-tal deelnemers de inspiratienamiddag over mobiele toepassingen. Voor de opleiding Facebook, Twitter en LinkedIn voor professioneel gebruik (eind april) daagden 44 geïnteresseerden op.

Voorstelling onderzoek Vlaamse regio's

Op 25 februari organiseerden Westtoer en Toerisme Vlaanderen in Gits een infonamiddag voor uitbaters van logies, attracties, bezienswaardigheden en musea van de groene regio's. Ze stelden aan de 110 aanwezigen het onderzoek *Recreatieve verblijfstoerist in de Vlaamse regio's* voor, evenals de aandachtspunten voor de West-Vlaamse toeristische regio's. De aanwezigen kregen informatie over het Impulsprogramma Vlaamse Regio's en over de oproep 2013 voor de financiering van waardevolle toeristische projecten.

Studiedag kleinschalige logies

Op 24 september woonden 160 geïnteresseerden de *studiedag voor kleinschalige logies* van Westtoer en LIV bij. Ze kregen een toelichting over Sabam en Billijke Vergoeding, en fiscaliteit/BTW/blackbox voor B&B's en hotels. Herman Konings besprak de trends en toekomstverwachtingen voor het kleinschalige logies.

9. CORPORATE EVENTS

Westtoer sociaal

De Westtoermedewerkers ontwierpen een digitale nieuwjaarskaart, waardoor we heel wat druk- en verzendingskosten bespaarden. Dankzij dit initiatief konden we dit jaar 1.250 euro schenken aan een goed doel. In samenwerking met het kabinet van de gedeputeerde van welzijn zochten we een goed West-Vlaams initiatief. Dit jaar viel de keuze op vzw Sjalom uit Sint-Andries. Dit onthaalhuis biedt tijdelijk onderdak aan vrouwen die zich in een noodsituatie bevinden.

Ontmoetingsavond burgemeesters en schepenen

Enkele maanden na de gemeenteraadsverkiezingen nodigde Westtoer alle West-Vlaamse burgemeesters, schepenen voor Toerisme en stads- of gemeentesecretarissen uit voor een ontmoetingsavond. De ideale

gelegenheid voor de 101 (deels nieuwe) beleidsmakers om bij een hapje en een drankje te netwerken en kennis te maken met Westtoer.

Ronde van Vlaanderen vanop de eerste rij

Op zondag 31 maart nodigde Westtoer de West-Vlaamse beleidsmakers uit om de start van de Ronde van Vlaanderen mee te maken vanop de eerste rij. De 200 genodigden genoten in het Provinciaal Hof in Brugge van een heerlijk ontbijt.

10. DATABANKEN EN INFORMATIEBEHEER

WIN-databank

In 2013 startte Westtoer met de uitbreiding van de WIN-databank tot een platform voor de toeristische sector. Via dit platform zal het mogelijk zijn gericht nieuws te verspreiden naar specifieke groepen van toeristische ondernemers of diensten. Die zullen via deze weg ook kunnen deelnemen aan verschillende Westtoerinitiatieven. De databank laat toe de informatie vlotter te ontsluiten naar websites, applicaties en derden die de content willen publiceren.

Mediabank

Beeld speelt een steeds belangrijkere rol in de communicatie over onze regio. Foto en video, zelf aangeemaakt of aangebracht door derden, bepalen vaak meer dan woorden het beeld van onze Provincie. Daarom startten we in 2013 met een mediabank. Die wordt parallel met de WIN-databank ontwikkeld en opgeleverd in de loop van 2014.

TRIS

Westtoer startte in 2007 met de automatisering van het beheer van routes en netwerken in West-Vlaanderen via het *Toeristisch Recreatief Informatie Systeem* (TRIS). Naast een uitgebreide inventarisatie van de bewegwijzering en van de trajecten, streefde Westtoer naar een beter klachtenmanagement. 75 % van de peters en meters, vrijwilligers die het recreatieve aanbod controleren op gebreken, voeren hun bemerkingen rechtstreeks in het TRIS-systeem in. De ervaringen binnen TRIS 1.0 vroegen om een verdere verfijning van het systeem. TRIS 2.0, gesubsidieerd door de Europese Unie, voorziet onder meer in de uitbreiding van de module voor de peters en meters en een betere klachtenrapportage.

TRIV

Westtoer neemt deel aan het project *Toeristische Recreatieve Informatiehuishouding in Vlaanderen* (TRIV), een interprovinciale samenwerking op het vlak van informatie-uitwisseling. Samen met Toerisme Vlaanderen, LIV, de Kunststeden en de andere Provincies werden in 2013 de gezamenlijke doelen en het plan van aanpak vastgelegd. De wensen en noden werden geïnventariseerd. Op basis van een architectuurplan kijken we in 2014 uit naar de eerste concrete resultaten van deze samenwerking. De eigen investeringen in de technische architectuur van Westtoer voor de behandeling van toeristische gegevens in onze Provincie, worden hierop afgestemd.

KWALITEIT

Zee van Kwaliteit

Eind 2012 konden toeristische ondernemers aan de Vlaamse Kust zich opnieuw inschrijven voor het kwaliteitstraject in het kader van het Vlaams Impulsprogramma Kust (IPK)-project *Zee van Kwaliteit*. Dit traject bestaat uit 3 halve dagen opleiding over kwaliteitszorg en 3 halve dagen begeleiding op maat door een consultant in de onderneming. De 30 ondernemingen die het kwaliteitstraject tot een goed einde brachten en een positief verslag kregen van onze mystery visitor, ontvingen in juni 2013 het kwaliteitslabel *Quality Service*. Intussen hebben 150 toeristische ondernemingen aan de Kust het Q-label verdiend. Geïnteresseerden kunnen terecht op deqfactor.be voor meer informatie over het Q-label en om zich in te schrijven.

Hotelinnovatie: een Golf van Vernieuwing

Hotelinnovatie: een Golf van Vernieuwing, is een innovatietraject voor kusthotels in het kader van het IPK-programma. Alle hotels die zich in 2012 aanmeldden, kregen begin 2013 een consultant toegewezen om hun project verder uit te werken. Na deze begeleidingsfase dienden de hoteliers een definitief innovatiedossier in. De projectjury besliste op basis van deze dossiers welke hotels een financiële innovatie-impuls ontvingen. 30 hoteliers zijn begeleid en 12 hotels kregen financiële steun. De hoteliers hebben tot 2015 de tijd om hun project te realiseren.

Lekker aan zee: chef, wij dagen u uit!

In het najaar van 2013 zette Westtoer een netwerk op voor restaurants aan de Vlaamse Kust. Doel van dit project is het ondersteunen van 30 restaurateurs bij het verbeteren van hun restaurant op vlak van profilering, menukaart en gerechten. Topchefs Stéphane Buyens (Le Fox), Luc Declerck

(Bistro Mathilde) en Stijn Bauwens (De Kruidenmolen) nemen tijdens een inspiratiemoment en 3 workshops de chefs mee op sleeptouw. Het project kadert in het Europese programma Interreg IV 2-Zeeën met cofinanciering van Horeca West-Vlaanderen.

ONDERZOEK

Kustindicatoren voor kustgemeenten

Het KAP III-project *Kust indicatoren toeristisch-statistisch* (KiTS) biedt de kustgemeenten managementinformatie. Jaarlijks publiceert Westtoer voor elke kustgemeente een KiTS-tendrapport over diverse elementen van vraag en aanbod en het socio-economische belang van toerisme en een rapport voor de hele Kust. Binnen dit project ontwikkelde Westtoer op basis van steekproeven barometers voor de belangrijkste vraagcomponenten van het kusttoerisme. De cijfers voor de verhuur van vakantiewoningen door verhuurkantoren tonen de evolutie van de boekingen bij verhuurkantoren en een aantal belangrijke kenmerken zoals de duur van de vakantie, de boekingsperiode en de herkomst. Deze barometers zijn opgenomen in monitoringrapporten voor de kustgemeenten. De monitoring voor de zomermaanden geeft snel een indicatie van de vraag tijdens het afgelopen zomerseizoen.

Jachthavens

In 2013 voerde Westtoer een onderzoek uit in de jachthavens van Zeebrugge, Blankenberge, Oostende en Nieuwpoort om hun economische impact en toeristisch-recreatieve functie in kaart te brengen. Dit gebeurde in het kader van het Europese Interreg IVa-project *Seaconomics*. Het project geniet ook de financiële steun van Maritieme Dienstverlening afdeling Kust. Het onderzoek bestaat uit 3 luiken. In de maanden juli, augustus en september stuurde Westtoer enquêteurs op pad om leden van jachtclubs en bezoekers van jachthavens te bevragen. Zo konden we de kenmerken en motivatie van de gebruikers van de jachthavens en hun bestedingen ter plaatse inventariseren. Na deze face-to-face bevraging volgde een online bevraging van de leden van de verschillende jachtclubs om een zicht te krijgen op het gebruik van de jachthavens tijdens het vaarseizoen en op de jaarlijkse kosten en

investeringen. Het laatste luik is het opzetten van een online monitor van de bezoekers. Zo kunnen de clubs per bezoekende boot online enkele basiskenmerken registreren en krijgen ze automatisch feedback over deze bezoekersgegevens.

DE KUST DIGITAAL

Digitale reisgids op maat

Met *Itrip Coast* wil Westtoer een digitale reisgids op maat aanbieden. De ontwikkeling ervan ging vorig jaar van start. Dankzij deze applicatie zal de (potentiële) kusttoerist overal zijn reis kunnen voorbereiden en opvolgen. Hij zal zijn favorieten kunnen selecteren en de uitgestippelde reis kunnen delen via sociale media of per e-mail. De lancering is voorzien voor de lente van 2014. Realisatie met de steun van IPK en koppeling met de Franse databank met de steun van het project *Côte a Côte*.

Digitale applicatie Kustwandelroute

Een tocht langs de Kustwandelroute wordt voortaan nog leuker met de bijbehorende digitale applicatie (zie blz. 12-13).

Boekingsmodule

De hotels en gastenkamers aan de Kust ontwikkelden in 2012 samen met Westtoer een boekingsmodule. 123 logies hebben zich op deze module aangesloten; ze kunnen geboekt worden via dekust.be. In juni 2013 is de module gelanceerd voor de Westhoek. 66 logies onderschreven de samenwerking, waardoor toeristen nu ook een hotel, B&B of vakantiewoning in de Westhoek kunnen reserveren via toerismewesthoek.be. De boekingsmogelijkheid is optimaal geïntegreerd in de bestaande communicatiekanalen van de respectieve regio's om zoveel mogelijk boekingen te genereren.

MARKETING

Kustmagazine

Inspireren en wegdromen gebeuren niet alleen online. Daarom bracht Westtoer een magazine over de Kust uit. De 135.000 exemplaren werden verdeeld in Vlaanderen en Wallonië (bij *Nest*), Nederland en Duitsland (bij *Plus Magazine*) en Frankrijk (bij *L'Express*).

Kustcampagnes in Vlaanderen Zee van Smaak

Met *Zee van Smaak* realiseerde Westtoer in het voorjaar een campagne voor de tijdloze kustgastronomie. Het magazine *Zee van Smaak*, *Het Nieuwsblad*, *Vers L' Avenir* en een verregaande integratie in de programma's van

Studio Brussel droegen daartoe bij. Realisatie van deze mediacampagne in samenwerking met het grensoverschrijdend project Interreg IV 2-Zeeën *Seaeconomics*. Toppers van *Zee van Smaak* waren de exclusieve gastronomische avonden. De menu's met verse Noordzeeproducten droegen de signatuur van sterrenchef Stéphane Buyens. Ze werden gepresenteerd in het authentieke decor van de beachclubs. Ook in het najaar werden de troeven van de kustgastronomie ruim gepromoot in samenwerking met het Europees Visserij Fonds (EVF) en het Vlaams Centrum voor Agro- en Visserijmarketing vzw (VLAM). In de campagne staan boeiende thema's centraal zoals culinaire schatten, Noordzeeproducten, kustvisserij... Er zijn 12 filmpjes over de Kust gemaakt en uitgezonden op alle Nederlandstalige en Franstalige regionale zenders. Klanten van de vishandelaars in Vlaanderen en Wallonië die de Vis van de Maand kochten, konden deelnemen aan de *Zee van Smaak*-wedstrijd.

Shopping

De Kust is de jongste jaren uitgegroeid tot een hippe shoppingbestemming. Shoppen is één van de activiteiten van dagjes- en verblijfstoeristen aan de Kust. Alle kustgemeenten hebben fraaie lanen, straten en pleinen met authentieke adressen. Groot voordeel is dat de winkels aan de Kust open zijn op zondag. Westtoer ontwikkelde in samenwerking met de Unie voor Zelfstandige Ondernemers (UNI-ZO) en het IPK voor de verblijfstoeristen een pocketuitgave die de Kust als shoppingbestemming promoot. Het magazine *Nina* (weekendbijlage van *Het Laatste Nieuws*) besteedde meerdere weken aandacht aan de shoppingtroeven van de Kust. Samen met *Cityzine* ontwikkelden we een pocketbrochure (circa 200.000

exemplaren) die gratis verkrijgbaar was aan de Kust. Ze bevatte algemene thematische informatie over de Kust en de shoppingmogelijkheden.

De Kust en Wallonië

Westtoer bracht half september in het kader van de *Imagocampagne Wallonië* in samenwerking met het IPK de kustsfeer naar de grootste Waalse stations met een flyeractie voor de treinreizigers. De flyers, met de look & feel van de Kust, brachten de thema's uitwaaien, shoppen, familie, wellness en gastronomie onder de aandacht. Tegelijk liep er 2 weken lang een campagne in de programma's van *Vivacité*. De Kust was het afgelopen jaar prominent aanwezig op de Waalse televisie. *RTBF* bracht in het reisprogramma *Télétourisme* een reeks van 5 kustreportages.

In samenwerking met *RTL*, de grootste Waalse zender,

maakten we een nieuw culinair-toeristisch programma: *La Grande Balade*. Chef Yves Mattagne van *Sea Grill* ontdekte er samen met de kijkers de Kust en haar gastronomie. In het najaar maakten alle Franstalige regionale zenders promotie met filmpjes over de culinaire troeven van de Kust in combinatie met thema's zoals de producten uit de Noordzee en de visserij.

Kustcampagnes in het buitenland

In het voor- en het najaar werkte Westtoer met de Nederlandse krant *De Volkskrant* aan een speciale bijlage over de Vlaamse Kust (16 pagina's). Deze katern haalde een oplage van ruim 100.000 exemplaren. In Frankrijk werd een originele promotiecampagne georganiseerd met een livestreamverbinding tussen Parijs en Oostende. Een minimagazine van *A Nous Paris* zette de eigentijdse troeven van de Kust in de kijker. Voor de regio Keulen was er een extra katern als bijlage bij de regionale kranten. Tegelijk gaf een online campagne een extra dimensie aan deze kustcampagne. Verschillende landen organiseerden in samenwerking met Toerisme Vlaanderen perstrips voor journalisten en media.

Kustwandelroute

Eind juni 2012 opende Westtoer de *Kustwandelroute*. Dit is een 180 kilometer lang wandelnetwerk met knooppunten dat alle kustgemeenten met elkaar verbindt. De Kustwandelroute kwam er met steun van de Vlaamse regering in het kader van het Kustactieplan 2005-2009. Het project is midden 2013 afgerond. Er is geïnvesteerd in de ontsluiting van de wandelroute via de Kusttram. 40 van de 68 tramhaltes liggen op de *Kustwandelroute* en zijn geselecteerd als instappunt. In samenwerking met De Lijn zijn ze uitgerust met een infobord en een promotionele affiche. Op 29 juni lichtte een persconferentie in Blankenberge in aanwezigheid

van Vlaams minister van Mobiliteit Hilde Crevits het project toe. 2013 betekende ook een flinke investering in een mediacampagne met affiches, advertenties in verschillende gedrukte media, publieportages in *De Zondag* en een artikel in *Weekend Knack*. Sinds het najaar van 2013 is de *Kustwandelroute* als app beschikbaar. Die richt zich tot gezinnen met kinderen en wil van wandelen aan de Kust een leuke ervaring maken. Behalve de trajecten en knooppunten van de *Kustwandelroute*, bevat ze een aantal leuke uitdagingen voor kinderen zoals schatgraven, schuifpuzzels, quizjes... Goed voor uren speel- en wandelplezier aan de Kust. De app is gratis beschikbaar in de AppStore en in de Google Play store. Ze kadert in het Kustactieplan III – programma.

Ganzepoot Nieuwpoort

Westtoer begeleidde de realisatie van het nieuwe bezoekerscentrum De Ganzepoot Nieuwpoort. De verschillende betrokkenen zitten regelmatig samen voor de bouwwerken en de toeristisch-museale invulling en inrichting van het centrum onder het Albert I-monument. Westtoer verleende advies over de toeristische onderdelen in het project.

Het Zwin Natuurcentrum

Westtoer was vertegenwoordigd in alle begeleidings- en stuurgroepen in het kader van het uitvoeringsontwerp van het Zwin Natuurcentrum. Het besteedde hierbij onder meer veel aandacht aan de tentoonstelling en de binneninrichting van de toeristische onderdelen van het centrum.

RECREATIE

Groene Halte+ Wandelroute

Op 3 december is in Knokke de wandelroute *Groene Halte+ Zwinduinen en -polders*, een concept van TreinTramBus, ingewandeld. De route kadert in het project *REECZ*. Samen met het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB), TreinTramBus en Licht en Liefde ontwikkelde Westtoer een volledig toegankelijke wandelroute van 5,5 kilometer. Het start- en eindpunt (bushalte

Vlindertuin en bushalte Lekkerbek in Knokke) zijn vlot bereikbaar vanaf het treinstation. Het ANB zorgde voor de aanleg van het blindenpad en alle aanpassingen op het terrein. Westtoer bracht een blindenmaquette en braillebordjes aan langs het parcours. Licht en Liefde begeleidde de partners. Er is een gedrukte brochure van de route en een audiogids is beschikbaar op groenehalte.be.

Erfgoedwandelroutes aan de Kust

In het kader van het Interreg IVa-project *REECZ* opende Westtoer op 9 november de vernieuwde *erfgoedwandelroute Duinbergen*. De Duitse architect-stedenbouwkundige Jozef Stübßen ontwierp deze tuin-badplaats met maximaal behoud van het duinenreliëf, kronkelende wegen en vrijstaande villa's met beperkte bouwhoogte, ingeplant in groene tuinen. De wandelroute toont de liefhebber Duinbergens charmantste hoekjes zoals het Joseph Stübßenpark. De vernieuwde *erfgoedwandelroute Oostende* neemt de wandelaar mee op stap door het Oostende van Leopold II en langs de getuigen van 200 jaar toerisme in de badstad. Van het Casino-Kursaal tot de Koninklijke Gaanderijen, langs de Wellingtonrenbaan, het cultuurcentrum De Grote Post tot het Thermae Palace. De wandelaar maakt op deze route ook kennis met het Leopoldpark en heeft een mooi zicht op de Noordzee vanaf de Albert I-Promenade. Op 5 november werd de met klinknagels bewegwijzerde wandelroute aan de pers voorgesteld.

LEIESTREEK

Kunst proeven in de Leiestreek

Toerisme Leiestreek organiseerde samen met de vzw *Ontdekking-s-reizen* het nieuwe concept van de *Kunstzomer*. Van 1 juni t.e.m. 22 september waren voor de vijfde keer werken van 32 hedendaagse kunstenaars uit de Leiestreek te bezichtigen op 8 verschillende locaties. *Kunstzomer 2013* was een topeditie en klokte op ruim 8.000 bezoekers af. Het nieuwe concept krijgt een vervolg in 2014.

Zomer in de Leiestreek

Vanaf 12 mei konden bezoekers genieten van de traditionele boottochten. Dankzij de mooie zomerdagen planden ongeveer 2.200 passagiers een ontspannende dag op en langs het water.

Voor het derde jaar op rij organiseerden Toerisme Leiestreek en Pasar de zomerse avondwandelingen. Elke donderdagavond in juni, juli en augustus toonde

een dorp of gemeente uit de streek zijn mooiste plekjes aan de wandelaars. De deelnemers genoten onderweg of achteraf van een verfrissend glaasje Kasteelbier of vruchtensap van Wolfcarius. In totaal ontdekten 650 enthousiaste wandelaars op die manier de Leiestreek.

Dorp in de Kijker

Toerisme Leiestreek zet met de actie *Dorp in de kijker* een jaar lang een dorp in de schijnwerpers. In 2013 was dat Geluwe, een deelgemeente van Wervik. Bestaande evenementen zoals de Gapersfeesten en de Nachten van de Jukte, kregen een extra duwtje in de rug en nieuwe initiatieven in de Gapersgemeente kregen financiële steun. Verder zetten een logo, een programmaproject en een website Geluwe een jaar lang extra in de verf.

Postkaart Geluwe

Leiestreek, van bron tot monding

Fase 2 van het Interreg IVA-project *Leiestreek van bron tot monding* liep in 2013 verder met de realisatie van een aantal grote acties. Toerisme Leiestreek organiseerde in samenwerking met Lys-sans-Frontières een aantal speeddates, 8 aan Vlaamse zijde en 3 aan Franse zijde. Deze netwerkmomenten brengen publieke en private ondernemers uit de Leiestreek samen en leiden tot nieuwe samenwerkingen en initiatieven binnen de regio.

Het *Leiestreek Magazine* kreeg opnieuw een seizoensgebonden aanpak. De magazines zijn een mix van leuke artikels, weetjes en praktische informatie voor de lokale bevolking en potentiële bezoekers. De uitgave lente/zomer focust op het thema *Iedereen Flandrien*. Het herfst/winternummer was een tweetalige editie in het teken van de grensoverschrijdende samenwerking. Het gratis *Leiestreek Magazine* was te verkrijgen bij de diensten voor toerisme en logies in de Leiestreek.

Toerisme Leiestreek verving in 2013 het eenmalige Fietsfeest door *FietsFeesten Leiestreek*. Dat zette 12 fietsevenementen in de Vlaamse en Franse Leiestreek in de kijker en verwelkomde in totaal meer dan 20.000 feestende fietsers. Wie minstens 3 keer deelnam, ontving een Leiestreek fietsbel en maakte kans op een gloednieuwe elektrische fiets.

Op 7 juli vonden de *Leiespelen zonder grenzen* plaats. De zustergemeenten Zulte (Vlaanderen) en Halluin (Frankrijk) organiseerden een grensoverschrijdende wedstrijd volksspelen met heel wat buitenactiviteiten zoals boogschieten, zaklopen en hindernissenparcours.

In Wakken opende begin september het nieuwe bezoekerscentrum *Baliekouter* (Dentergem) de deuren. Hier spelen de 4 seizoenen een centrale rol. De interactieve ruimte geeft informatie over de geschiedenis en de fauna en flora van het omliggende wandel- en groendomein. Blikvanger is de interactieve geluidsmodule waar klein en groot hun eigen soundtrack van de *Baliekouter* kunnen opnemen en afspelen.

In het najaar van 2013 stelde Toerisme Leiestreek haar gloednieuwe fietsproduct *Leiestreek Lusjes* voor aan het grote publiek. De lusjes zijn een reeks van 10 suggestieroutes op het fietsnetwerk in de Vlaamse Leiestreek en 2 fietstips in de Franse Leiestreek. De tweetalige folders lijsten de bezienswaardigheden onderweg op en bevatten tips om de dorst te lessen.

De gratis lusjes zijn zowel afzonderlijk als gebundeld verkrijgbaar bij de erkende diensten voor toerisme in de Leiestreek.

Eurometropool

De samenwerking binnen de Eurometropool Lille-Kortrijk-Tournai kreeg in 2013 verder gestalte. Op de grensoverschrijdende website visiteurometropolis.eu die in 2012 werd gelanceerd, staan nu ook prachtige foto's en videofilmpjes die een unieke kijk geven op de regio Eurometropool. De bezoekers

kunnen de metropool Rijsel, Kortrijk en de Leiestreek en Wallonie-Picarde ook ontdekken met een nieuwe *Lonely Planet* reisgids. Deze handige pocket bevat leuke weetjes, tips en de beste adresjes binnen de Eurometropool. In 2014 lanceert de vruchtbare grensoverschrijdende samenwerking audiowandelingen en een gezamenlijke promotiecampagne.

100 jaar Transfo

Zwevegem kreeg in 1913 een gloednieuwe elektriciteitscentrale. Die speelde een belangrijke rol in de industriële en economische ontwikkeling van de Leiestreek. 100 jaar later onderging de oude centrale een ware transformatie tot multifunctionele sport-, recreatie- en evenementensite. Hoogtepunt van de 100-jarige viering was het cultuur-toeristische evenement *Transformator* op de Transfo-site. Van 5 augustus tot 6 oktober kon de bezoeker tijdens een tentoonstelling kennismaken met kunst van bekend en aanstormend binnen- en buitenlands talent. De site werd getransformeerd in een emotionele plek en dat in 14 staties en 14 emoties. Op 7 september was er een grootse hapening met live optredens.

Eperon d'or

Westtoer begeleidde de uitwerking van het bezoekerscentrum op de bovenverdieping van de toekomstige Eperon d'or site in Izegem.

Grenzeloos fietsen

In het kader van het Interreg IV-project *I3VT* voeren Westtoer en Toerisme Oost-Vlaanderen een onderzoek uit naar de fietsers op het fietsnetwerk van de Leiestreek.

Prioritaire doelstelling van dit onderzoek is een inschatting maken van het aantal fietsers. Dankzij nieuwe tellers en parameters kunnen we het fietsonderzoek uit 2007 in de Leiestreek actualiseren. De nieuwe gegevens laten toe het aantal fietsers voor de volgende jaren correct in te schatten.

Verder is er ook een bevraging bij de fietsers in de Leiestreek. Zo krijgen we een zicht op het profiel, het gedragspatroon en de bestedingen. Met bijkomende actuele onderzoeksvragen komen we meer te weten over het grensoverschrijdend fietsgedrag.

Wandelnetwerk Land van Streuvels

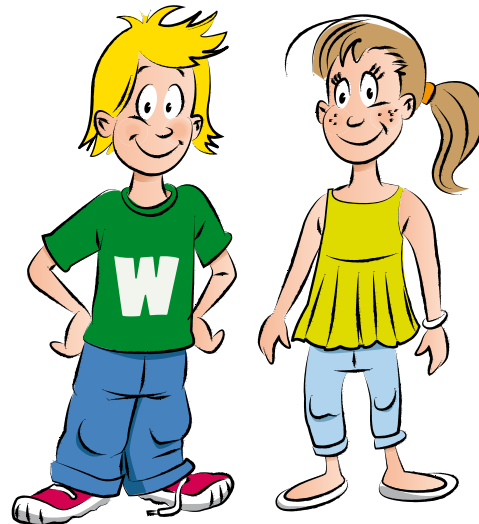
Net voor de zomer diende Westtoer bij het Impulsprogramma Vlaamse regio's van Toerisme Vlaanderen een projectvoorstel in voor het nieuwe wandelnetwerk *Land van Streuvels* in de gemeenten Anzegem, Zwevegem en Wortegem-Petegem. Het wandelnetwerk zal aan de hand van knooppuntenbewegwijzering het heuvelrijke, landelijke gebied in het Leie-Schelde-interfluvium ontsluiten. De digitale ontsluiting gebeurt via de app *West-Vlinderen*. Een beperkte mediacampagne zal het wandelproduct bekendmaken bij het grote publiek. Het project werd goedgekeurd op 12 november. De terreininventarisatie is gestart.

Lancering Westhoek KD's

Een van de eerste realisaties van het jaar was het *Vakantieboek voor Westhoek KD's*. De leuke stripfiguren Jaek en Nink zijn Westhoek KD's en gaan samen met de kinderen op stap. Het boek bevat activiteiten voor thuis of ter plekke, met opdrachten in attracties en bij activiteiten in de regio. Met een bon kunnen kinderen een Westhoek KD-button of -bandje ophalen bij de dienst voor toerisme. Hiermee hebben ze recht op heel wat voordelen zoals gratis toegang tot attracties en leuke attenties. Behalve het boek werd ook de *Westhoek KD-krant* gelanceerd. Die bundelt alle zomerse evenementen en activiteiten voor het hele gezin.

In het kader van dit project zijn de eerste 2 kindvriendelijke fietsroutes gerealiseerd, *Met Jaek en Nink naar het natuurgebied De Blankaart en Kleine Flandrien in spe*. De komende jaren volgen er nog 3 kindvriendelijke fietsroutes.

Genieten in de Grensstreek

Tijdens *Genieten in de grensstreek* vierden 'genieten, couleur locale en streekgastronomie' hoogtij in de Westhoek. Dit LEADER-project (oktober 2010 - juni 2013) is een samenwerking tussen Toerisme Westhoek/Westtoer, Poperinge, Heuvelland, Alveringem, Vleteren en Federatie Horeca West-Vlaanderen. Hierin kaderden onder andere het *Weekend van het volkscafé*, de streekmarkt *Lekker Westhoeks*, de actie *Streekgerechten 2.0*, de zomerzoektochten en de infopunten Toerisme Westhoek. De activiteitenkalender *Couleur locale in de grensstreek* en het magazine *Genieten in de grensstreek* gaven een volledig overzicht van het aanbod. De gerealiseerde acties zullen bijdragen tot de verderzetting van de themalijn couleur locale en streekgastronomie binnen de toeristische ontwikkeling van de Westhoek. Op 12, 13 en 14 april organiseerde Toerisme Westhoek voor de tweede keer het *Weekend van het volkscafé*. Alveringem, Heuvelland, Poperinge en Vleteren kregen het gezelschap van Diksmuide, Veurne en Wervik. Nieuw was de grensoverschrijdende samenwerking tussen de Westhoek en Pays de Flandre (Noord-Frankrijk), die beiden een gemeenschappelijke cultuur en traditie van volkscafés kennen. De deelnemende cafés ontvingen dagelijks tot 200 personen. In april 2014 komt er een derde editie.

Westhoek zonder grenzen

Het Europese Interreg Iva-project *Westhoek zonder Grenzen* promoot de Westhoek als 1 grensoverschrijdend geheel. Dit samenwerkingsverband tussen 14 Franse en 11 Vlaamse partners nam initiatieven op het vlak van investeringen, promotie en netwerkvorming. Westtoer coördineerde het project en begeleidde de realisatie van diverse bezoekerscentra aan Vlaamse zijde.

2013 stond garant voor heel wat initiatieven: ontwikkeling van een erfgoedwandeling in Poperinge, afwerken van het bezoekerscentrum en het Begijnhof van Diksmuide, vernieuwing van een deel van de infrastructuur van het Folkcentrum Dranouter en realiseren van de tentoonstelling *Mensen en grenzen* in Kimmel. In Frans-Vlaanderen kwamen er in Hazebrouck een vernieuwde dienst voor toerisme en een erfgoedcircuit. Cassel opende een nieuw erfgoedcircuit. In Watten, Saint-Omer en Esquelbecq werden vernieuwde onthaalruimtes afgewerkt. Het Syndicat Mixte Pays Coeur de Flandre ontwikkelde in samenwerking met de Provincie West-Vlaanderen een grensoverschrijdend netwerk van Charmante Dorpen. Westtoer realiseerde samen met de projectpartners een grensoverschrijdende toeristische kaart. De tweetalige portaalsite westhoek-zondergrenzen.be linkt zowel naar de Franstalige versie van de Toerisme Westhoek website (lewesthoek.be) als naar de Nederlandstalige versie van de Pays

de Flandre website (paysdeflandre.fr). Er waren 2 vormingen voor de medewerkers van de diensten voor toerisme: een taalopleiding en een opleiding over de grensoverschrijdende streekgastronomie. Na ruim 4 jaar liep het project af op 31 december 2013. In november zijn tijdens het slotevenement in Ieper de realisaties van het project voorgesteld.

De Grote Oorlog Herdacht

Van 2009 tot juni 2013 werkten Westtoer, de Provincie West-Vlaanderen, 4 Franse departementen (Nord, Pas-de-Calais, Somme en Aisne) en Comines-Warneton aan het project *De Grote Oorlog Herdacht*. In dit kader opende het vernieuwde Memorial Museum Passendaele 1917 officieel zijn deuren op 12 juli. Het bezoekerscircuit is uitgebreid met 650 meter, met onder meer een verlenging van de dugout, een volledig nieuw museumgebouw, een herinneringsgalerij en een uniek loopgravennetwerk in openlucht. Het museum is, na het In Flanders Fields Museum Ieper en het bezoekerscentrum Lijssenthoek in Poperinge, het derde strategisch WO I-project in de regio dat de deuren opende voor het grote publiek. Er kwam een vierde herdruk van de grensoverschrijdende kaart *De Grote*

Oorlog Herdacht en op de Britse markt is promotie gevoerd voor de app *Dagboek 14-18*. Op 30 mei vond in Poperinge het slotevenement van het project plaats.

Great War

Het Interreg Iva 2-Zeeën project *Great War* is een samenwerking tussen Westtoer, de Provincie West-Vlaanderen, 4 Franse departementen (Nord, Pas-de-Calais, Somme en Aisne), Cambridgeshire County Council en Brighton and Hove als gemeenschappelijke voorbereiding en aanpak van de herdenking van WO I. Westtoer startte het netwerk WO I-partners op. Dat bestaat uit ongeveer 180 horecazaken, diensten voor toerisme, musea, bezienswaardigheden ... Om deel te kunnen uitmaken van het netwerk, moeten de kandidaten een opleiding volgen die bestaat uit 3 workshops over *'WO I bij jou in de buurt'* en *'Maak je eigen arrangementen rond WO I'*. Deze workshops stomen de uitbaters zo goed mogelijk klaar voor de 100-jarige herdenking van WO I. Het Kenniscentrum van Westtoer onderzoekt met de financiële steun van de Provincie West-Vlaanderen het WO I-toerisme in de Westhoek en de departementen Nord, Pas-de-Calais en Somme. Dit onderzoek is een nulmeting voor het WO I-toerisme in de regio, net voor de herdenkingsperiode. Bedoeling is het aantal WO I-toeristen dat voor de start van de herdenking naar de Westhoek komt, in kaart te brengen. Verder peilen we naar het profiel van deze toeristen, hun motivatie, de bezochte sites en de plannen voor de periode '14-'18. Het onderzoek actualiseert ook de economische impact van het WO I-toerisme. Het veldwerk in de Westhoek liep tot november 2013. Net als in 2006 werken 10 WO I-sites uit de regio mee. De resultaten zullen bekend zijn in de loop van 2014. In de volgende jaren zullen we de impact van de herdenking op het WO I-toerisme verder opvolgen. Binnen hetzelfde project startte Westtoer in 2013 een gelijkaardig onderzoek om het WO I-toerisme in de Noord-Franse departementen Nord (6 sites), Pas-de-Calais (7 sites) en Somme (6 sites) in kaart te brengen. Hierdoor is

een grensoverschrijdende vergelijking van het WO I-toerisme mogelijk. De regiowerking Westhoek stond in voor de herdruk van de Engelstalige WO I-pocket *The Flanders Fields Country and The Great War*. In samenwerking met Toerisme Vlaanderen en Toerisme Ieper ontvingen we 30 Britse en Ierse touroperators voor een workshop en een trip in de Westhoek. In november zijn de regio en de acties in het kader van het project voorgesteld op de World Travel Market in Londen. Het project loopt af op 30 september 2014.

Innovatie in toerisme

In 2012 werd het LEADER-project *Innovatie in Toerisme* goedgekeurd. Dit is een samenwerking tussen Westtoer (regiowerking Westhoek) en UNIZO. Binnen dit project werkt Toerisme Westhoek het thema kindvriendelijkheid in de regio verder uit en zijn er verschillende brainstormsessies georganiseerd over kindvriendelijkheid, couleur locale en fietsen. We bezochten in het najaar 2013 enkele 'best practices' aan de Kust. We deden er ook inspiratie op om in de regio meer op de doelgroep kinderen in te zetten. De bezoeken bestonden uit een mix van reca, attracties en logies.

Elfde editie Westhoek voordeel-pas

De Westhoek Voordeelpas was in 2013 aan zijn elfde editie toe. De pas heeft als doel het verblijfstoerisme in de streek te stimuleren. Hij bevat een 35-tal kortingsbonnen (totale waarde circa 70 euro) voor attracties, musea en bezoekerscentra. Een 100-tal logiesaanbieders verspreidden 7.500 exemplaren van de pas, onder meer via acties met verblijfsarrangementen.

Vlamuse

Het onderzoek in het kader van het Interreg Iva-project *Vlamuse* werd in 2013 verdergezet in de 10 streekmu-

sea van de Westhoek en het Département du Nord. Aan de balie van de musea konden de bezoekers via een iPad kort een aantal vragen beantwoorden. Na een jaar zijn meer dan 10.000 enquêtes verwerkt. De musea hebben de resultaten ontvangen. Ze krijgen niet alleen inzicht in het type en de herkomst van hun eigen bezoekers, maar kunnen via een referentiekader-rapport ook hun gegevens vergelijken met die van de andere streekmusea. Bij individuele bezoekers, schoolbegeleiders en begeleiders van groepen in het Hopmuseum, het Tabaksmuseum, het Musée de la Vie Rurale en het Musée des Arts et Traditions Populaires werden uitgebreidere en meer gedetailleerde enquêtes afgenomen. Deze werden in het najaar verwerkt.

Opening Brouckmolenwandelroute

Op zondag 6 oktober is de *Brouckmolenwandelroute* officieel geopend. Deze 8-vormige wandellus werd mogelijk gemaakt dankzij de aanleg van een wandel- en fietspad langs de Haringebeeke en Kallebeeke door de Provincie West-Vlaanderen en de aanleg van de Kallebrug over de IJzer door Waterwegen en Zeekanaal NV. Deze route van 7 kilometer heeft 2 startplaatsen: Stavele en Beveren-IJzer. Behalve de natuur staat ook de prachtige witte stenen Brouckmolen centraal op deze wandeling.

Opening 2 nieuwe wandelnetwerken: IJzervallei en Hoppeland

De Westhoek werd vorig jaar uitgebreid met 2 nieuwe wandelnetwerken, nl. IJzervallei en Hoppeland (zie blz. 6).

Re-creation of the Landscape

LEADER Tielts Plateau, LEADER Westhoek en de Poolse partner Bialskopodlaska Local Action Group BLGD werken tot eind 2014 samen aan het project *Re-Creation of the Landscape*. Op het programma staat de uitwerking van een toeristisch-recreatieve gebiedsvisie voor de IJzer- en Handzamevallei, inclusief actieplan. In 2013 werd het studiegebied geïnventariseerd en een SWOT-analyse gemaakt. In 2014 wordt gestart met het actieplan. In het kader van de kennisuitwisseling waren er verschillende uitwisselingsinitiatieven.

Knuppelpaden

Om wandelaars tijdens de natste periodes van het jaar droge voeten te garanderen op het wandelnetwerk Heuvelland, investeerde Westtoer in extra knuppelpaden. Zo is in het verlengde van het eerder gerealisceerde pad in het Waldriesstraatje nog eens 115 meter knuppelpad aangelegd. In het Brandersbos in Poperinge ligt nu 75 meter trapvormig knuppelpad langs de flank van het bos.

Strategisch beleidsplan 2013-2018

Op 10 juni stelde Westtoer in aanwezigheid van minister Bourgeois en ruim 120 beleidsmakers en ondernemers uit de toeristische sector het nieuwe Strategisch Beleidsplan voor het Brugse Ommeland 2013-2018 voor. Met het plan zorgt Westtoer voor een vernieuwde dynamiek op vlak van toerisme en recreatie. De grote uitdagingen voor de komende jaren zijn de herlancering van het fietsnetwerk in 2016, de verdere ontwikkeling van het karaktervolle kleinschalige logiesaanbod, het uitspelen van cafés en restaurants met karakter en het uitbouwen van het Landschapspark Bulskampveld tot een toeristisch topproduct. Het beleidsplan en de bijhorende filmpjes zijn beschikbaar op de websites van het Brugse Ommeland en Westtoer. Met het plan kwam ook een nieuw logo voor de regio.

Kleurrijke nieuwe website

De nieuwe website van het Brugse Ommeland is sinds oktober 2013 online. Brugseommeland.be kreeg een frisse en kleurige look & feel in lijn met het nieuwe logo. De site heeft een wervend en informerend karakter met 5 centrale categorieën: overnachten, actief beleven, ontdekken, proeven en evenementen. De startpagina besteedt aandacht aan hoogtepunten en evenementen en linkt naar de Facebook- en YouTube-pagina van het Brugse Ommeland. De Franse, Engelse en Duitse versies van de website zullen de overnachtingsmogelijkheden, de toppers en een downloadbare brochure over het Brugse Ommeland bevatten. Geïnteresseerden kunnen zich via de website inschrijven op het e-zine. Het adressenbestand breidde in 2013 fors uit van 8.000 naar 82.000 adressen.

Streekmagazine Genieten in het Brugse Ommeland

De vijfde editie van het streekmagazine *Genieten in het Brugse Ommeland* telde 70.000 exemplaren, bestemd voor Vlaanderen en Nederland. Het magazine wil mensen inspireren om een (korte) vakantie door te brengen in het Brugse Ommeland en zo het verblijfstoerisme stimuleren. In samenwerking met *Knack* (Vlaanderen) en *Plus Magazine* (Nederland) werden 35.000 exemplaren verdeeld aan geïnteresseerde lezers. Het logiesboekje bij het magazine zette de overnachtingsmogelijkheden extra in de kijker. Bij dezelfde lezersactie schreven ruim 4.000 mensen zich in voor de digitale nieuwsbrief. De overzichtskaart van Brugse Ommeland, een praktisch instrument voor wie ter plekke op verkenning wil gaan, kende een herdruk van 10.000 exemplaren.

Streekgidsen Brugse Ommeland

Ruim 2 jaar geleden organiseerden het Centrum voor Volwassenenonderwijs Spermalie, Westtoer en de Provincie West-Vlaanderen voor het eerst de opleiding Streekgids Brugse Ommeland. Op 12 maart studeerden de eerste streekgidsen af. Tijdens de opleiding kwamen de geografische en de thematische troeven van de streek aan bod. 13 cursisten hebben het volledige parcours afgelegd en gidsen nu enthousiast over de rijk gevarieerde omgeving van het Brugse Ommeland.

Pers, media en evenementen

Dankzij de aanwezigheid in pers en media en op evenementen kon het Brugse Ommeland zich verder positioneren. In 2013 gingen 3 reportages in het tv-programma Vlaanderen Vakantieland over het Brugse Ommeland. Dagelijkse Kost wijdde elke zondag van september een reportage aan de regio. De pers- en mediawerking van de regio zorgde voor heel wat pers-

artikels. Blikvangers waren een uitgebreide reportage in het Nieuwsblad, een toeristische gids met 10 bestemmingen bij *Gazet van Antwerpen* en *Het Belang van Limburg* en sprekende reportages in *VAB Magazine*, *Femina* en *Fietsactief* (Nederland). Het Brugse Ommeland werkte ook mee aan een aantal evenementen: Vélo Baroque (i.s.m. MAfestival), Meet&Bike (i.s.m. Meeting in Brugge), Kroenkel door Autoloze Zondag (i.s.m. Sportdienst Brugge), de Mediaworkshop voor pers en media en de Inspiratiedag voor groepen van Westtoer.

Iedereen Flandrien

Vanuit het Brugse Ommeland werd mee ingezet op het project *Iedereen Flandrien*. Dit was dan ook hét thema voor de regio in 2013 met onder meer 3 nieuwe fietstochten vanuit de Flandriesteden Torhout, Gistel en Tielt (zie ook blz. 4).

Fietsen en wandelen met (streek)kennis

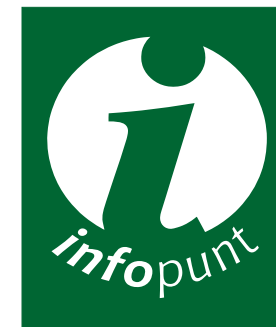
In 2013 vonden in het Brugse Ommeland al voor het vierde jaar op rij de zondagse *Ommetoertjes* plaats. Ze staan garant voor heerlijk fietsen of wandelen langs unieke locaties waar je anders niet komt, aangevuld met sappige verhalen en streekproevertjes. Dit jaar

gaven de kersvers afgestudeerde streekgidsen Brugse Ommeland voor het eerst hun bijzondere kijk op het Brugse Ommeland. Westtoer ontwikkelde in samenwerking met Knooppunter de fietsbox *Lekker Fietsen Brugse Ommeland*. Met deze box fiets je van het ene toffe terras naar het andere charmante eethuisje. Je kan vertrekken vanuit Beernem, Brugge, Damme, Tielt en Torhout. De box is verkrijgbaar via de boekhandels en de diensten voor toerisme en kost € 19,95.

Forum en trip voor logies

Westtoer organiseert 2 keer per jaar het Forum voor logies in het Brugse Ommeland. De fora vinden plaats bij de logiesuitbaters, behandelen steeds een specifiek onderwerp (aangebracht door de ondernemers zelf) en bieden ruimte voor netwerking. De fora van 2013 stonden stil bij het nieuwe beleidsplan (10 juni) en een studiedag van Westtoer voor logies (24 september). Op 19 november trokken een 30-tal logiesuitbaters naar de Westhoek voor de jaarlijkse familiarisation trip met

Toerisme

als thema ecologisch logeren. Deze initiatieven konden we deels financieren met middelen uit LEADER *Tielts Plateau*.

Netwerk Infopunten Toerisme op punt gezet

In 2012 ging het netwerk *Infopunten Toerisme in het Brugse Ommeland* van start. Het netwerk bestaat uit 83 strategisch gekozen punten in restaurants, cafés en attracties waar veel toeristen en recreanten komen. Er is informatie beschikbaar voor als de toeristische dienst niet open is of te ver weg ligt. In 2013 is de werking van het netwerk grondig geëvalueerd via een bevraging. Na analyse van de resultaten drongen enkele maatregelen zich op: de Infopunten ontvingen een checklist met alle afspraken en tips uit de regio, het logo werd zichtbaarder gemaakt en het netwerk geoptimaliseerd en uitgebreid. Nu zijn er ook Infopunten in het hinterland van de aanpalende kustgemeenten. Dankzij een cursus gastheerschap hebben de uitbaters inzicht in hun regio en kunnen ze nuttige tips geven. Westtoer organiseerde in december in samenwerking met Horeca Vorming Vlaanderen vzw een infosessie met excursies. De realisatie was mogelijk dankzij middelen uit LEADER Tielts Plateau.

Landschapspark Bulskampveld

Ook in 2013 werkte Westtoer aan de bekendheid van het Landschapspark Bulskampveld als toeristisch toproduct binnen het LEADER-project van Westtoer. Het immense groengebied dat zich uitstrekt over de gemeenten Oostkamp, Beernem, Ruiselede, Wingene en Aalter, is op heel wat manieren in de kijker gezet. De nieuwe website (landschapspark-bulskampveld.be) kwam online. Op 25 mei vond de Gezinshappening Bulskampveld plaats, georganiseerd i.s.m. het Regionaal Landschap Houtland en de derde Infokrant vond haar weg naar de inwoners van de 5 gemeenten van

het Landschapspark. De krant bevat naast leuke wandelsuggesties in het gebied ook de laatste Bulskampveld-nieuwtjes. Deze editie had het o.a. over de nieuwe rustpunten langs het wandelnetwerk, de nieuwe strip *Verdwijning in het Landschapspark Bulskampveld* en gedeputeerde Guido Decorte, de nieuwe voorzitter van Initiatiefgroep Bulskampveld. Ook voor 2014 staan er verschillende initiatieven op het programma zoals de vierde Infokrant, de Gezinshappening Landschapspark Bulskampveld in Wildenburg, het traject gastheerschap voor toeristische ondernemers, het specialisatietraject voor gidsen en de nieuwe overzichtskaart.

Onderzoek provinciedomein Lippensgoed-Bulskampveld

In navolging van het bezoekersonderzoek van 2011 in het provinciedomein Palingbeek voerde Westtoer in opdracht van de Provincie West-Vlaanderen een gelijkaardige studie uit bij het provinciedomein Lippensgoed-Bulskampveld. De onderzoeksmethode is opgebouwd uit een continu meetsysteem en een bevraging. De bezoekersstroom in het provinciedomein wordt permanent gevolgd door tellingen met behulp van strategisch geplaatste tellers. In 2012 werden de recreanten geanalyseerd door een korte bevraging en konden ze een uitgebreide online enquête invullen. De resultaten werden in 2013 voorgesteld.

Omgevingsrecreatie in het Tieltsse

Het project *Recreatieve ontwikkeling van het Land-*

schapspark Bulskampveld en het Tieltsse binnen LEADER Tielts Plateau wil de plattelandsregio rond Tielt op de kaart zetten wat betreft recreatie. Er waren extra activiteiten en promotie in het kader van *Iedereen Flandrien* zoals tentoonstellingen in Tielt en Pittem. De arrangementen *In de voetsporen van ...* werden gepromoot bij verenigingen en groepen. In 2014 zetten we in op een groots wandelevenement rond de Poelberg en een nieuwe publicatie met een overzicht van het recreatieve aanbod en leuke adresjes.

Drie kastelenwandelroute

De *Drie kastelenwandelroute*, de 56ste provinciale wandelroute, is op zaterdag 20 april plechtig ingewandeld. De nieuwe route loopt door de domeinen Tillegem, Tudor, Beisbroek en Chartreuzinnenbos. De wandelaar ontdekt op deze 12 kilometer lange tocht via wandelpaden en kasteeldreven, doorheen uitgestrekte bossen, heideveldjes, graslanden en hoogstamboomgaarden het gevarieerde boslandschap ten zuiden van Brugge. Onderweg getuigen de kastelen van Tillegem, Tudor en Beisbroek van de rijke leefwereld van de Brugse elite door de eeuwen heen. Op de weg liggen naast kastelen ook een rosmolen, het voormalig Chartreuzinnenklooster Sint-Anna-Ter-Woestijne en een kruidentuin.

Eindredactie

Stefaan Gheysen, Magda Monballyu, Luc Abbeloos, Lieven Verdonck, Tim Provoost, Valérie Heyman, Evy Van Schoorisse, Lien Phlypo, Geert Hoorens en Danielle Van de Vijver

Coördinatie

Danielle Van de Vijver en Elke Lemaire

Opmaak

Nele Vandepitte

Rewriting

Karo Communications

Druk

Lowyck

Fotografie

Westtoer, Toerisme Brugge, Layla Aerts, David Samyn, Benny Proot, Michael Dehaspe, VRT, B.ad, AAA bvba en Bart Heirweg

Verantwoordelijke uitgever

Westtoer apb, Stefaan Gheysen, Koning Albert-I laan 120, 8200 Sint-Michiels (Brugge)

WD/3029/2013/72

Met dank aan alle medewerkers van Westtoer die hebben bijgedragen tot de realisatie van dit jaarverslag.

Regiowerking Toerisme Westhoek

Ieper Business Park - Auris
Ter Waarde 18
8900 Ieper
T +32 51 51 93 43
toerismewesthoek@westtoer.be
www.toerismewesthoek.be
www.facebook.com/ToerismeWesthoek

Regiowerking Toerisme Leiestreek vzw

Huis van de Streek Zuid-West-Vlaanderen
Doorniksesteenweg 218
8500 Kortrijk
T +32 56 24 99 95
info@toerisme-leiestreek.be
www.toerisme-leiestreek.be
www.facebook.com/ToerismeLeiestreek

Regiowerking Toerisme Kust

Koning Albert I-Laan 120
8200 Sint-Michiels (Brugge)
T +32 50 30 55 00
dekust@westtoer.be
www.dekust.be
www.facebook.com/dekust

Regiowerking Toerisme Brugse Ommeland

Koning Albert I-Laan 120
8200 Sint-Michiels (Brugge)
T +32 50 30 55 00
brugseommeland@westtoer.be
www.brugseommeland.be
www.facebook.com/BrugseOmmeland

WESTTOER

Koning Albert I-Laan 120
8200 Sint-Michiels (Brugge)
T +32 50 30 55 00
info@westtoer.be
www.westtoer.be
www.facebook.com/westtoer
shop.westtoer.be

PROVINCIEHUIS BOEVERBOS

Koning Leopold III-Laan 41
8200 Sint-Andries (Brugge)
T +32 50 40 31 11

**PROVINCIAAL
INFORMATIECENTRUM TOLHUIS**

Jan Van Eyckplein 2
8000 Brugge
T 0800 20 021
provincie@west-vlaanderen.be

